

Nordisk ministerråds samarbeid på helse- og sosialområdet 2022

REDEGJØRELSE TIL NORDISK RÅD

Nordisk ministerråd

Nordens helseministre signerer ministererklæring om helseberedskap i mars 2022.

Inhold

Sammenfatning	3
1. Innledning	4
2. Vår Visjon 2030 – Sosial -og helsesektorens bidrag til iverksettelse av handlingsplanen	5
3. Helseberedskap.....	8
Bilag 1: Nordisk helsesamarbeid	10
1.1 Oppfølging til Könberg-rapporten	10
1.2 Pasientsikkerhet og mobilitet: Tilsynsinformasjon og Arjeplogavtalen	18
1.3 Etablering av en nordisk utdanning på smittevern og sykehushygiene	18
1.4 Nordisk samarbeid på narkotikaområdet.....	18
Bilag 2: Nordisk samarbeid på sosialområdet	19
2.1 Strategisk gjennomlysning på sosialområdet	19
2.2 Nordisk samarbeid om funksjonshinder.....	22
2.3 Eldreområdet.....	24
2.4 Nettverk om senskader etter seksuelle overgrep i barndommen.....	24
2.5 Nordens velferdssenters virksomhet	25

Redegjørelse til Nordisk råd om Nordisk ministerråds samarbeid på sosial - og helseområdet 2022

Sammenfatning

Ministerrådet for sosial- og helsepolitikk (MR-S) redegjør årlig til Nordisk råd om nordisk samarbeid på sosial- og helseområdet. Årets redegjørelse fokuserer på initiativer som støtter gjennomføringen av sektorens samarbeidsprogram for 2022-2024 og Visjon 2030 og dens handlingsplan, og på hvordan sektoren bidrar til ministerrådets tværgående perspektiver på bærekraftig utvikling, likestilling, barn - og unge og styrket dialog med sivilsamfunnet. Nordisk ministerråds nye strategiske samarbeidsdokument for funksjonshindersområdet «Nordisk program för samarbete om funktionshindersfrågor 2023-2027» spiller også en viktig rolle i gjennomføringen av Visjon 2030 og sektorens prioritering om et sosialt bærekraftig Norden der universell utforming, tilgjengelighet og inkludering er sentrale perspektiver.

Redegjørelsen viser at sosial - og helsesektoren er engasjert i en rekke satsninger som er sterkt koblet til de tre hovedprioriteringene under Vår Visjon 2030 om et grønt, et konkurransekraftig og et sosialt bærekraftig Norden. Samtidig har Koronapandemien og krigen i Ukraina ledet til en rekke nye initiativer som styrker det nordiske samarbeidet om helseberedskap med henblikk på krisehåndtering og effektivisering av bistand ved hendelser og kriser.

Deretter fokuserer redegjørelsen, i bilag 1 og 2, hovedsakelig på status over tiltak og innsatser igangsatt som en oppfølging til Bo Könbergs 14 forslag til det [fremtidige nordiske helsesamarbeidet](#), og Árni Páll Arnasons 14 forslag til [styrking av det nordiske samarbeidet på sosialområdet](#).

I tillegg redegjøres det kort for et utvalg av annet samarbeid innenfor sosial - og helsesektoren hvor det vises til resultater i form av styrket kunnskaps og erfaringsutveksling på en rekke områder, til ulike satsninger og aktiviteter, slik som prosjekter, publikasjoner, konferanser og seminarer.

1. Innledning

Formålet med det nordiske samarbeidet i MR-S er å styrke kunnskapsdeling og erfaringsutveksling om felles utfordringer innenfor helse- og velferdssamfunnet i Norden. Hovedmålet er å skape satsninger og løsninger som bidrar til politikktvikling og sikring av bærekraften til de nordiske velferdssamfunnene, både lokalt, regionalt, nasjonalt og på nordisk nivå i en situasjon med strammere ressurser. En grunnleggende forutsetning for sektorens samarbeid er å skape nordisk nytte.

Den nordiske velferdsmodellen har lenge vært under press, mot en bakgrunn av globaliseringens konsekvenser, den demografiske utviklingen med flere eldre, og de senere års kriser med koronapandemien og nå også krigen i Ukraina. I sektoren arbeides det aktivt for at de nordiske landene skal stå tettere sammen for å møte utfordringene. En helse- og sosialpolitikk som er inkluderende, sikrer sosial trygghet og lik tilgang til helse og velferdstjenester, og ruster Norden bedre for fremtidige pandemier og andre helsekriser gjennom styrket helseberedskap, er derfor en sterk prioritet for MR-S.

Nordisk ministerråds Visjon 2030 om Norden som verdens mest bærekraftige og integrerte region og dens tre strategiske prioriteringer om et grønt, et konkurransekraftig og et sosialt bærekraftig Norden er grunnlaget for nordisk samarbeid i MR-S. Dette gjelder særsilt den strategiske prioriteringen om et sosialt bærekraftig Norden med god, likestilt og trygg helse og velferd for alle. Sektoren støtter også opp om den strategiske prioriteringen om et konkurransekraftig Norden, gjennom å bidra til teknologiske, digitaliserte og innovative løsninger i helse- og omsorgstjenester, og til et grønt Norden, ved å støtte en grønn omstilling som også er sosialt bærekraftig. Gjennom en rekke konkrete tiltak medvirker MR-S aktivt til å gjennomføre Visjonens handlingsplan, og til videre integrasjon av Ministerrådets tverrgående perspektiv på bærekraftig utvikling, likestilling og barn- og unge. MR-S prioriterer også styrket dialog med sivilsamfunnet, og har derfor etablert en ny samarbeidsplattform for sivilsamfunn på sosialområdet.

Sektoren forholder seg i sitt arbeid til to strategiske gjennomlysingsrapporter. På det sosialpolitiske området skal samarbeidet bidra til bærekraftig og trygg velferd for alle. En viktig del av dette er fortsatt iverksettelsen av de 14 forslagene i den strategiske gjennomlysningen på sosialområdet - "Kunnskap som virker i praksis - styrket nordisk samarbeid på sosialområdet", av Árni Páll Árnason. Flere av de 14 forslagene i Árnasonrapporten er igangsatt, slik som aktiviteter angående sosiale innsatser med fokus på brukeren, utsatte barn og unge, utsatte voksne, tynt befolkede områder, gjennomgang av de organisatoriske strukturer (NVC, og NOMESKO-NOSOSKO), sterkere fokus på kunnskapsbaserte sosiale innsatser og økt samarbeid med frivillig sektor.

Samtidig fortsetter nøkkelinnsatsene i nordisk helsesamarbeid på grunnlag av den strategiske gjennomlysningen "Det framtida nordiska hälsosamarbetet» av Bo Könberg, der effekten av satsningene også skal evalueres for å sikre relevansen til fremtidige beslutninger på helseområdet, og for å kunne møte aktuelle utfordringer. Sektoren videreutvikler helsepolitikken for å sikre god helse for alle sett i lys av dagens utfordringer, slik som den aldrende befolkningen med økt behov for pleie og omsorg, økt psykisk uhelse, særskilt blant unge, og koronapandemiens konsekvenser med henblikk på utsatte grupper. Tverrsektorielle satsninger om felles innsatser på helsedata, eHelse- og digitalisering, helse- og omsorg på distanse og styrket nordisk samarbeid om helseberedskap står sentralt i arbeidet fremover, også med henblikk på legemiddelområdet og bekjempelsen av antimikrobiell resistens (AMR).

Det ble avholdt et MR-S møte i Stavanger i mars 2022, hvor sosialministrene diskuterte inkludering av utsatte unge i skole, arbeid og samfunn på bakgrunn av en ny kunnskapssammenstilling finansiert av sektoren (se også bilag 2). Inkludering av utsatte unge er høyt prioritert i de nordiske landene, men til tross for en rekke innsatser over mange år står likevel for mange utenfor. Rapporten ser på hva nordisk forskning forteller om virkningsfulle metoder og tiltak. Ved samme møte drøftet helseministrene blant annet helseberedskap med EUs kommisjonær for helse og mattrygghet, og kom med en felles nordisk [ministererklæring om styrket nordisk helseberedskap](#). Se mer om helseberedskap under Kapittel 3.

2. Vår Visjon 2030 – Sosial -og helsesektorens bidrag til iverksettelse av handlingsplanen

Sosial- og helsesektoren bidrar særskilt til realiseringen av visjonens mål om et sosialt bærekraftig Norden, men har også store satsninger under et grønt Norden og et mer konkurransekraftig Norden. Her er noen eksempler på sektorens satsninger under handlingsplanen for Visjon 2030.

Et sosialt bærekraftig Norden

«Vård och omsorg på distans - en byggsten for et sosialt hållbart Norden (iVOPD)», som er et oppfølgingsprosjekt til det svenske prioriteringsprosjektet VOPD 2018-2020(21) er et prioritert område under handlingsplanen. Det satses på løsninger som øker kunnskapen om hvordan man skaper de beste forutsetninger for opprettholdelse av helse og velferd i tynt befolkede områder preget av en aldrende befolkning, fraflytting og store geografiske avstander. Hovedfokus er på integrerte helse- og omsorgsløsninger som tar i bruk digitale og velferdsteknologiske verktøy. Prosjektet har fått 6 MDKK fra MR-SAM fra den såkalte 4X40 puljen, og 2 MDKK i tilskudd fra MR-S for perioden 2021-2024. Prosjektets hjemmeside med oppdateringer og nylige publikasjoner finnes [her](#).

Koronapandemien har påvirket de nordiske samfunnene og innebærer store utfordringer for den nordiske velferdsmodellen. For å få bedre forståelse for koronapandemiens konsekvenser har MR-S igangsatt flere initiativ som samler kunnskap om hvordan krisen påvirker ulike grupper i samfunnet, og for å finne beste praksis og løsninger for hvordan man best håndterer slike kriser fremover. To større prosjekter ser på ensomhet og isolasjon i et covid-19 perspektiv, og på koronakrisens konsekvenser for barn og unge i Norden-barn og unges rett til å bli hørt. Sistnevnte prosjekt er et tverrsektorielt prosjekt med blant annet den nordiske barn- og ungdomskomiteén NORDBUK. Begge prosjekter forvaltes av Nordens velferdssenter (NVC).

Et grønt Norden

Sektoren bidrar med totalt 1.7 MDKK i 2021-2024 til prosjektet «Not «Just» a Green Transition – Examining the Path Towards a Socially Just, Green Transition in the Nordic Region» (sosialt bærekraftig grønn omstilling), og handlingsplanens mål om å arbeide for å få alle nordiske medborgere med i den grønne omstillingen og den digitale utviklingen, utnytte de muligheter som ligger i omstillingen, samt motvirke at forskjellene i samfunnet øker. Klimakrisen og den nødvendige overgangen til mer bærekraftige samfunn påvirker alle ned på individnivå. Gjennom sektorovergrepene innsatser kommer aktuelle problemstillinger å belyses, de sosioøkonomiske konsekvensene av grønn omstilling analyseres, og velfungerende praksis og løsninger redegjøres for, og på bakgrunn av dette, kommer innspill og policyforslag til det nordiske samarbeidet og de nordiske landene framlegges. Prosjektet forvaltes av Nordregio. Mer informasjon finnes på prosjektsiden, hvor man også kan lese to nylige rapporter 'The social impacts of climate mitigation policies on vulnerable groups in the Nordic Region' og 'Just Green Transition - key concepts and implications in the Nordic Region'.

Et konkurransedyktig Norden

Et særskilt prioritert område under handlingsplanen for Vår visjon 2030 er å muliggjøre felles innsatser på deling av helsedata mellom de nordiske landene på et sikkert og effektivt sett. Dette kommer til å være til stor nytte for forskning, innovasjon, helse og omsorg, samt for å fremme helse og velferd både i og utenfor Norden. Gjennom det tverrsektorielle initiativet «The Nordic Commons - Norden som ledende region for en nordisk og sikker digital infrastruktur for helsedata» bidrar MR-S til nye løsninger som skaper bedre forutsetninger for et konkurransedyktig Norden. MR-S har hovedansvaret for satsningen som koordineres av NordForsk og samarbeider blant annet med Nordic Innovation. I 2022 har man opprettet tre Taskforces under prosjektet, som ser på tekniske løsninger (infrastruktur), metadata, og juridiske samt etiske problemstillinger. Nordic Commons har fått 20 MDKK fra MR-SAM til

satsningen, og bidrar selv med 2 MDKK i perioden 2021-2024. Se prosjektets hjemmeside [her](#).

Tverrgående perspektiver

Bærekraftig utvikling, likestilling og barn og unges rettigheter skal gjennomsyre arbeidet i Nordisk ministerråd. Hensyn til disse perspektivene er en forutsetning for å oppnå Ministerrådets visjon om at Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030. I praksis betyr dette at disse perspektivene skal ivaretas i alle aktiviteter i Nordisk ministerråd, slik som i planlegging, beslutningstaking, implementering og evaluering av prosjekter og aktiviteter.

MR-S arbeider med perspektivene på et overgripende plan, men også gjennom konkrete tiltak slik framgår av oversikten under.

Bærekraftig utvikling

For å oppnå bærekraftig utvikling i Norden er det viktig å analysere den grønne omstillingens konsekvenser for å øke kunnskapen om hvordan miljø og klimatiltak skaper eller forsterker sosioøkonomiske, kulturelle og geografiske ulikheter, og likeså hvordan sektorens satsninger kan bidra til et mer kulldioksidnøytralt og likestilt Norden.

Sektoren har blant annet tatt frem en klimakonsekvensanalyse av distanseløsninger innenfor helse- og omsorg, og arbeider videre med dette perspektivet innenfor det nye 'iVOPD' prosjektet under handlingsplanen for Vår Visjon 2030. Helsefremmende og bærekraftig forbruk av mat er også i fokus i et tverrsektorielt prosjekt i samarbeid med livsmiddelsektoren (EK-LIVs) under handlingsplanprosjektet 'hållbar Nordisk Livsstil'. Som tidligere nevnt er sektorens også i perioden 2021-2024 engasjert i det tverrsektorielle prosjektet «not «just» a green transition -Examining the Path Towards a Socially Just, Green Transition in the Nordic Region».

NVC har i det årlige bevillingsbrevet i oppgave å arbeide systematisk for å integrere bærekraftig utvikling, likestilling og barn og unges rettigheter i alle aktiviteter. Høsten 2020 ble det oppnevnt en ansvarlig for hvert av områdene, som planlegger og følger opp arbeidet med perspektivene. Høsten 2021 og våren 2022 har de jobbet spesielt med bærekraftige arrangementer, både fra miljøperspektivet, men også fra sosial bærekraft.

Likestilling

EK-S har besluttet at arbeidet med likestilling i sektoren realiseres ved at kjønnsperspektivet innlemmes løpende og avspeiles i konkrete innsatser og aktiviteter som sosial- og helsesektoren igangsetter og arbeider med blant annet i forbindelse

med realiseringen av Vår Visjon 2030. Et nytt initiativ ble igangsatt i 2022 mellom MR-S og Ministerrådet for Likestilling om eldre LGBTI-personers levekår og livskvalitet i Norden.

Alle prosjekter innenfor funksjonshinderarbeidet skal ha et integrert likestillingsperspektiv. I arbeidet med temaer skal relevante forskjeller mellom kjønn presenteres og diskuteres. Innenfor arbeidet tilstrebes samtidig en balanse mellom kjønn i ekspertgrupper.

Et barneretts- og ungdomsperspektiv

Årnasonrapporten inneholder konkrete forslag om økt fokus på barns rettigheter, og utsatte barn og unge som en målgruppe i sektoren.

Unge er direkte representert i det tidligere nevnte prosjektet «koronakrisens konsekvenser for barn og unge i Norden», samt i Funksjonshinderrådet. For å styrke barne- og ungdomsperspektivet i det nordiske samarbeidet om funksjonshinderspørsmål, arrangeres det årlig et ekspertmøte med representanter fra interessegrupper for unge med nedsatt funksjonsevne. Temaet og innholdet i møtene skal baseres på barn og unges behov og ønsker. Nye metoder vil også bli utviklet for å innlemme barne- og ungdomsperspektivet i voksne-beslutninger og strukturene som oftest opprettholdes fra et voksenperspektiv.

Styrket samarbeid med sivilsamfunn

MR-S prioriterer å styrke dialogen med ulike sivilsamfunnsaktører, blant annet gjennom Ministerrådets nye sivilsamfunnsnettverk. Dette er i tråd med Árni Páll Árnasons rapport, som foreslår et tettere samarbeid mellom nordiske sivilsamfunnsorganisasjoner og offentlig sektor (forslag 7). I tillegg har sektoren i 2022 bevilget midler til opprettelse av en ny plattform for dialog med sivilsamfunn på sosialområdet, som en oppfølging til sivilsamfunnstoppmøtet som ble gjennomført under 2021 og kulminerte i en høynivåsamtale i forbindelse med Nordisk råds sesjon i november 2021.

3. Helseberedskap

Samarbeid om helseberedskap har et stort fokus i sektoren. De nordiske helseministrene signerte en erklæring om økt helseberedskap i Norden under møtet i Nordisk ministerråd i Stavanger den 25. mars 2022. Erklæringen slår fast at de nordiske landene skal samarbeide for å styrke nordisk og europeisk helseberedskap, motstandskraft og krisehåndtering.

Følgende prioriterte områder er lagt til grunn for erklæringen:

- Krisehåndtering
- Effektivisere bistand ved hendelser og kriser
- Kartlegge nordisk kapasitet for vaksineproduksjon
- Øving og erfaringsutveksling
- Felles nordisk initiativ overfor WHO om studie av effekten av ikke-farmasøytiske tiltak under pandemien.

Nedenfor nevnes noen av de konkrete tiltakene som allerede er igangsatt av sektoren for å følge opp erklæringen.

Krisehåndtering

Mekanisme for situasjonsforståelse: Det er startet opp et prosjekt i regi av Svalbardgruppen, som vil utvikle et felles nordisk system (mekanisme) for utveksling av situasjonsforståelse. En felles nordisk situasjonsforståelse vil styrke de enkelte lands forståelse av situasjonen og gi bedre muligheter til å respondere riktig, og minske konsekvensene av, fremtidige utfordringer for helse- og omsorgssektoren.

Samarbeid og deling av forskning (Kunnskapsutvikling post covid-19): Pandemien har understreket hvor viktig det er med kunnskap i møte med en krise. Prosjektet vil bygge videre på det nordiske samarbeidet om helseforskning gjennom prosjektet "Nordisk forskingssamarbeid for bedre helse" (2017-2019). NordForsk vil ha det operative ansvaret for prosjektet som nå er i startfasen.

Effektivisere bistand ved hendelser og kriser

Kartlegge praktisering av regelverk som skaper hindringer ved akutt-medisinsk bistand over grensene: Innsatsen skal kartlegge om det finnes regelverk og praktisering av regelverk som bidrar til å hindre grensekryssende assistanse ved alvorlige kriser og ulykker i Norden og EU/EØS. Kartleggingen skal gi et utgangspunkt for å vurdere om det er behov for å gjøre endringer som kan føre til forbedringer ved å fjerne hindringer for det nordiske helseberedskapssamarbeidet i tråd med Nordisk helseberedskapsavtale. Svalbardgruppen skal gjennomføre denne kartleggingen.

Øving og erfaringsutveksling

Der er planlagt en atomberedskapsøvelse i 2023: Øvelsen er en redningsøvelse med et radiologisk og nukleært scenario. Øvelsen gir anledning til å øve informasjonsdeling og assistanse jf. Nordisk helseberedskapsavtale, herunder bruk av den nordiske brannskademekanismen.

Bilag 1: Nordisk helsesamarbeid

1.1 Oppfølging til Könberg-rapporten

I dette avsnittet presenteres alle forslagene i Könberg-rapporten med status for igangsatte tiltak per september 2022.

MR-S har arbeidet med alle 14 anbefalinger i forskjellig omfang de siste årene, og EK-S har besluttet at det skal gjennomføres en evaluering av arbeidet fram til nå. Evalueringen forventes igangsatt i 2023.

Forslag 1

Forsterket innsats mot økt antibiotikaresistens

Redusere bruken av antibiotika i Norden til det laveste nivået i Europa innen fem år. Styrket økonomisk stimulans til forskning om ny antibiotika.

Den nordiske «One Health declaration» mot antimikrobiell resistens (AMR) fra 2015 har betydd økt nordisk fokus på dette viktige området med etableringen av en nordisk strategigruppe og nordisk ekspertgruppe mot AMR. Begge gruppene mandater ble i 2019 forlenget for en ny mandatperiode frem til og med den 31 desember 2022.

Nordisk råds hvitbok: "Norden i samlet kamp mod antimikrobiell resistens" har bidratt til ytterligere oppmerksomhet og en intensivering av arbeidet i de to gruppene. En grunnleggende premisse for dette arbeidet fra ministerrådets side er å konsentrere innsatsen om aktiviteter som gir nordisk nytteverdi, og hvor Norden samlet kan gjøre en forskjell også i et internasjonalt perspektiv. Denne premisse er også avgjørende for vurderingen av hvordan det arbeides videre med forslagene i hvitboken. De to gruppene har foruten hvitboken særlig beskjeftiget seg med kritisk viktige former for antibiotika, en kommunikasjonsinnsats angående antimikrobiellresistens og antimikrobiellresistens i miljøet.

Nordisk ministerråds samarbeidsprogram med Nordvest-Russland om antimikrobiellresistens er lagt på is grunnet krigen i Ukraina. EK-S er engasjert i å vurdere nye innsatser på bekjempelse av AMR, blant annet et mulig samarbeid mellom de nordiske og baltiske landene på gjennomføring av nasjonale handlingsplaner mot AMR, samt forskningsinnsatser på området, for eksempel gjennom NordForsks samfunnsikkerhetsprogram som har AMR som en prioritert forskningssatsning.

Ministerrådet redegjorde utførlig om status for Nordisk ministerråds arbeid mot antimikrobiellresistens til Nordisk råd i mars 2019¹.

Forslag 2

Styrket samarbeid om høyspesialisert behandling i Norden

Etablere en nordisk høynivågruppe for regelmessig dialog mellom landene om behov og muligheter for samarbeid på området.

MR-S opprettet i 2016 et nordisk utvalg for høyspesialisert behandling. Hovedformålet er å ytterligere konsolidere og støtte det nordiske samarbeidet på området. Utvalget består av representanter fra helsemyndighetene i de nordiske landene. EK-S godkjente i februar 2021 et nytt mandat for utvalget som løper frem til 31 desember 2022. Gruppen vil i mandatperioden arbeide med anbefalingene fra evalueringen av det nordiske samarbeidet omkring høyspesialisert behandling fra 2019. Norge ivaretar formannskapet for arbeidet i gruppen i 2022.

Forslag 3

Opprette et nordisk nettverk på sjeldne diagnoser

Opprette et nettverk for framtidsrettet samarbeid rundt sjeldne diagnoser for å styrke eksisterende og nye felles innsatser, samt å styrke koordineringen av tiltakene.

MR-S opprettet i 2016 et nordisk nettverk på sjeldne sykdommer med hovedformål å utvikle og styrke eksisterende og nye former for nordisk samarbeid på området og forbedre koordineringen av felles initiativ. EK-S godkjente et nytt mandat for det nordiske nettverket for sjeldne sykdommer (NNRD, Nordic Network on Rare Diseases) for 2022-23.

Norge ivaretar formannskapet i 2022. Det er etablert en koordinerende gruppe (coordinating body), med henblikk på å planlegge nettverksmøtene. Den koordinerende gruppen består av representanter for nordiske helse eller sosialmyndigheter, fra kompetansesentre om sjeldne sykdommer samt en representant for pasientforeningenes nordiske nettverk (SBONN). Nettverket arbeider i 2022 videre med den faglige linje nettverket hadde utarbeidet i 2019.

---

¹ [Redegørelse om Nordisk Ministerråds arbejde mod antibiotikaresistens](#)

Forslag 4***Skape et nordisk virtuelt senter for register-basert forskning***

Styrke forskningssamarbeidet om dataregister, biobanker og kliniske studier. Innføre en modell for gjensidig godkjenning av etiske tester for nordiske forskningsprosjekt.

Det norske formannskapet i 2017 tok initiativ til et treårig prioriteringsprosjekt «Nordisk forskningssamarbeid for bedre helse 2017-2019». Hovedformålet med prosjektet var å utrede, foreslå og eventuelt komme med nye tiltak for å styrke, effektivisere og videreføre innsatser som kan forenkle og spare ressurser samt gjøre det enklere for forskere i de nordiske landene å samarbeide på helsedata og kliniske studier. Prosjektet var basert på forslag 4 i Könberg-rapporten og inneholdt tre delprosjekter som handlet om etikkgodkjenninger, nordiske løsninger for å gjøre helsedata lettere tilgjengelig samt videreutvikling av samarbeidet om kliniske studier. EK-S finansierte også en oppfølging til delprosjekt 1, "etikkprøvinger", for å utrede og etablere en nordisk informasjonsportal.

NordForsk har blant annet hatt ansvar for delprosjektet om helsedata hvilket har resultert i rapporten "[A vision of a Nordic secure digital infrastructure for health data: The Nordic Commons](#)". Rapporten ble publisert den 10 desember 2019, og nordisk samarbeid om helsedata er et satsningsområde fremover under handlingsplanen for den nye visjonen (omtalt over under et konkurransekraftig Norden). I tillegg har MR-S bevilget midler til en ny satsning 'kunnskapsutvikling post-covid-19' som også er omtalt i avsnittet om helseberedskap i redegjørelsen.

Forslag 5***Økt samarbeid om innsatser for bedre folkehelse***

Øke erfaringsutveksling i folkehelse spørsmål, særskilt på bruken av tobakk og misbruk av alkohol.

Forslag 6***En nordisk folkehelsepolitisk arena for å utjevne helseforskjeller***

Skape en arena for forslag til nordiske prosjekt og aktiviteter med sikte på å minske ulikheter i helse.

MR-S kom med en felles deklarasjon om nordisk folkehelsesamarbeid i 2016. Man har siden etablert en nordisk folkehelsearena som skal bidra til å styrke politikkutvikling og iverksettelse av innsatser for å bedre folkehelse og redusere helseforskjeller i de ulike landene. Dette skal gjøres blant annet gjennom å tilrettelegge for felles utviklingsprosjekt av gode forebyggende og helsefremmende tiltak. Nordens velferdssenter (NVC) fungerer som sekretariat for nordisk folkehelsearena.

Folkehelsearenaen har innledningsvis fokusert på temaene ulikhet i helse, psykisk helse og alkohol, narkotika og tobakk. MR-S og EK-S har disponert omkring 11,5 MDKK til dette samarbeidet under perioden 2016-2018. Resultatet av arbeidet, som f.eks. en rekke rapporter, er publisert på NVCs hjemmeside²:

Siden 2020 er man også i gang med en ny satsning på kosthold og fysisk aktivitet hos eldre. En analyse av nordiske helseindikatorer og statistikk som har betydning for helse blant eldre med tanke på kosthold og fysisk aktivitet, og en oppsummering av aktuell nordisk forskning på kosthold og fysisk aktivitet hos eldre voksne i Norden er publisert i starten av 2022 (NVC).

Folkehelsearenaen gjennomgikk en ekstern evaluering under 2018. Evalueringen viste at arenaen er veldig relevant for det nordiske folkehelsesamarbeidet. EK-S har derfor forlenget arenaens mandat under 2019 og 2020. Et fornyet mandat gjelder for perioden 2021-2023.

Forslag 7

Pasientrørlighet innenfor Norden

Evaluere effekten av ikrafttreddelsen av EUs pasientrørlighetsdirektiv i de nordiske landene, samt ta sikte på ytterligere utvidelse av retten til å få helsehjelp i et annet nordisk land.

EUs pasientrettighetsdirektiv ble vedtatt i mars 2011. Reglene om grenseoverskridende helsetjenester, som følger av direktivet, administreres i sammenheng med reglene for koordinering av sosiale trygdeordninger, i tråd med forordning 883/2004, og er også en del av EØS-avtalen. Formålet med direktivet er å gi borgerne muligheten til å velge behandling i et annet EU/EØS-land. EU kommisjonen samler årlig inn data om pasientrettighetsdirektivet fra de enkelte land, inkludert de nordiske.

EK-S har bevilget 500,000 DKK til en kartlegging av status for implementeringen av EUs pasientrørlighetsdirektiv med henblikk på mulige anbefalinger for fremtidig utvikling på området i det nordiske samarbeidet. Det forventes at en ekstern utredning gjennomføres.

Forslag 8

Forsterket samarbeid om velferdsteknologi

Ta frem en felles nordisk definisjon og retningslinjer for velferdsteknologi med sikte på å harmonisere standarder for velferdsteknologiske produkter. Inkludere brukerne i utviklingsarbeidet.

² <https://nordicwelfare.org/publikationer/>

Forslaget ble diskutert av ministerrådet i mars 2018. Det svenske formannskapet tok initiativ til et treårig prioriteringsprosjekt «løsninger för vård och omsorg på distans, inklusive e-resept (VOPD-prosjektet)» med et budsjett på 12 millioner DKK. Utvikling og bruk av velferdsteknologi utgjorde en stor del av prosjektet, som også inneholdt et delprosjekt om eRecept over landegrensene i Norden. Etter å ha gjennomført en kartlegging av nordiske velferdsteknologiske løsninger ble 43 av disse publisert på prosjektets hjemmeside.

Utlysninger av midler til ekspertstøtte for kommuner og regioner til implementering av velferdsteknologiske pilotløsninger både innenfor sosial -og helsesektoren er også gjennomført. I tillegg ble det tatt frem en spesialutgave av publikasjonen «State of the Nordic Region», dedikert til velferd i tynt befolkede områder,

I tillegg bevilget EK-S 500,000 DKK til en analyse av velferdsteknologi og helse -og omsorg på distanse i et miljøperspektiv, samt 500,000 DKK til en analyse av hvordan kompetanseforsørging og organisering av helse -og omsorg i tynt befolkede områder påvirkes av velferdsteknologi og distanseløsninger. «Integrerad vård och omsorg på distans - en byggsten for et sosialt hållbart Norden» (VOPD 2.0) er et satsningsområde også under handlingsplanen for den nye visjonen.

Når det gjelder eRecept over landegrensene er implementeringen av slike løsninger på noe ulike stadier i de nordiske landene. Det arbeides videre med å utrede og finne løsninger på juridiske og tekniske barrierer. Som nevnt innledningsvis ble det avholdt en politisk dialog med Nordisk råd om eRecept den 20 september 2022. Se også forslag 9.

Forslag 9

Utvidet samarbeid om eHelse

Fortsatt samarbeid om e-resept. Skape et nordisk online helsebibliotek og utvikle et nordisk søkeverktøy for "min pasient".

Forslaget ble diskutert av ministerrådet i mars 2018. Allerede i 2010 tok Nordisk ministerråd initiativ til å etablere et felles nordisk e-helseforum. Siden har arbeidet pågått i den nordiske eHelsegruppen gjennom toårige mandatperioder, og nåværende mandat gjelder frem til 31 desember 2022. eHelsegruppen fokuserer på kunnskapsformidling og erfaringsutveksling samt diskusjon av strategiske og politiske målsettinger, som også innebærer styrking av posisjoner overfor EU samt samarbeid angående nordiske standarder for personlig helseinformasjon med særskilt fokus på mobilitet over landegrensene. Undergruppen Nordisk eHealth Research Network – NeRN – publiserte i 2020 en rapport om benchmarking og standardiseringsgruppen arbeider blant annet med å skape interoperabilitet for datadeling over landegrensene.

Nordiske land er i forkant når det gjelder bruken av eRecept nasjonalt, men det er behov for ytterligere utviklingsarbeid og juridiske avveielser før eRecept også kan brukes over landegrensene overalt i Norden. I begynnelsen av 2020 ble det mulig å bruke eRecept fra Finland og Estland over respektive lands grenser. Man har også laget konkrete retningsgivende eksempler (på eRecept) for utveksling av grenseoverskridende helsedata, som senere kan videreutvikles med summarisk pasientjournal og andre eHelsedata.

Dette arbeidet må sees i sammenheng med VOPD prosjektets del-prosjekt på eRecept som ble nevnt under forslag 8 ovenfor, samt det finske prioriteringsprosjektet «Achieving the World's Smoothest Cross-Border Mobility and Daily Life Through Digitalisation». I prosjektet vil man fremme grenseoverskridende digitale helse -og omsorgstjenester, bl.a. eRecept og digitale pasientjournaler i Norden og de baltiske landene.

Forslag 10

Forsterket nordisk samarbeid innenfor psykiatriområdet

Skape et årlig nordisk toppmøte innenfor psykiatriområdet, øke kunnskapsinnsamling og erfaringsutveksling om modeller for beste praksis på området.

Ministerrådet har nedsatt en nordisk arbeidsgruppe for psykisk helse. Ekspertgruppen har ansvar for et kontinuerlig nordisk samarbeid om innsatser for personer med psykiske lidelser og har i overenskomst med EK-S ambisjon om å organiseres et nordisk toppmøte annethvert år. Arbeidsgruppens mandat gjelder til og med desember 2023, og arbeidsgruppen fortsetter med et særskilt fokus på barn og unge, samt selvmordsforebygging og sosiale ulikheter i mental helse. Arbeidsgruppen har tatt initiativ til å ta frem en situasjonsanalyse om selvmordsforebygging i Norden gjennom et prosjekt som ledes av det danske instituttet for selvmordsforebygging (DRISP). Rapporten forventes å være klar i begynnelsen av 2023.

Et toppmøte for psykisk helse 2021, «Omstart – strategier för psykisk hälsa efter pandemien», ble finansiert med midler fra EK-S og fant sted den 18-20 november 2021 i Helsingfors. Det planlegges et nytt toppmøte under Islandsk formannskap i 2023.

Forslag 11

Utvidet mandat for samarbeid innenfor helseberedskap

Utvide mandatet til den eksisterende helseberedskapsgruppen (Svalbardgruppen) og inkludere alle aspekter innenfor rammen for et nordisk helseberedskap-samarbeid.

MR-S godkjente et utvidet mandat for helseberedskapsgruppen (Svalbardgruppen), som trådte i kraft første januar 2017. I forbindelse med det nye mandatet har Svalbardgruppen utarbeidete et strategisk rammeverk som fastlegger rammene for Svalbardsgruppens arbeid for de neste fem til ti årene. Rammeverket ble godkjent av EK-S i september 2017. Svalbardgruppen skal bidra til å sikre en effektiv krisehåndtering innenfor helse- og sosialområdet i Norden. Samarbeidet skal kjennetegnes av effektivitet, tillit, fleksibilitet og gjensidig læring. Svalbardgruppen skal bidra til å se på områder av felles nordisk interesse for å øke den internasjonale innflytelsen. Gruppen skal også sikre en god sammenheng mellom sosial -og helseområdet når det gjelder krisehåndtering.

Et sentralt fokus for Svalbardgruppens arbeid i 2021-22 har vært den pågående koronapandemien og flyktnings situasjonen i forbindelse med krigen i Ukraina hvor man blant annet ser på hvordan man kan lære av hverandres erfaringer med ulike tiltak og strategier, samt på hvordan man kan samarbeide tettere på nordisk nivå under pandemier og i fremtidige helsekriser. Svalbardgruppen arbeider på å utvikle en mekanisme for deling av situasjonsbilder på sosial -og helseområdet i Norden.

I regi av Svalbardgruppen er det allerede utviklet en nordisk mekanisme for behandling av brannskader for å best mulig utnytte Nordens samlede kapasitet hvis det skulle oppstå en alvorlig brannulykke i Norden. Denne mekanismen trådte i kraft i januar 2019.

Forslag 12

Utvidet nordisk legemiddelsamarbeid for høyere kostnadseffektivitet og bedre sikkerhet.

Skape et felles apotek for sjeldne legemidler og utvide samarbeidet på sjeldne legemidler. Øke informasjonsutveksling om innkjøpsavtaler og om bruken av nye legemidler.

MR-S besluttet under våren 2017 å formalisere en nordisk arbeidsgruppe for informasjons -og erfaringsutveksling på pris og subsidier på legemiddelområdet. Formålet med å formalisere gruppen er å fastlegge rammer for informasjon -og erfaringsutveksling mellom nordiske myndigheter for prissetting av legemidler. Fokus skal ligge på tema fra hele kjeden, fra Horizon scanning til distribusjon.

Arbeidsgruppen har tre såkalte workstreams (price comparisons, risk-sharing agreements and availability of medicinal products). Ytterligere en undergruppe om "security on supply/preparedness (Industrial and non-industrial production of critical medicines and collaboration in the Nordic Countries) drøftes fortsatt. Under høsten

2020 fikk gruppen et revidert mandat for perioden 2021-2024 der forsyningssikkerhet, miljøspørsmål og legemiddelproduksjon inngår.

En intensjonsavtale mellom Danmark og Norge, med ønske om felles prisforhandlinger på utvalgte legemidler, ble undertegnet av helseministrene i Danmark og Norge i september 2018. Island har senere sluttet seg til avtalen og resten av Norden er invitert til å gjøre det samme. I januar 2022 ble en andre felles nordisk anbudsrunde gjennomført hvor miljøkrav var inkludert.

Utover dette har EK-S ved flere anledninger diskutert problematikken som vedrører ulike krav på merking av legemiddel og ulike språkkrav for pakningsvedlegg. De nordiske helseministrene overleverte et brev til EU-kommisjonen den 10. juli 2019 hvor det framgår at de nordiske ministrene ønsker fleksibilitet i kravene til pakningsvedlegg, slik at det også skal være mulig å kun bruke elektroniske vedlegg, som kan gjøre markedsføring og informasjon om legemiddelet enklere for mindre språkområder. Denne problematikken ble også diskutert på et særskilt seminar under det islandske formannskapet i oktober 2019.

Forslag 13

Ny nordisk tjenestemannsutveksling (pilotprosjekt)

Styrke den eksisterende avtalen om *tjenestemannsutveksling* gjennom et tillegg om kortere utvekslingsopphold for tjenestemenn som arbeider med helsespørsmål på de relevante departementene.

MR-S har bestemt å gå videre med et pilotprosjekt om tjenestemannsutveksling hvor kortere opphold kan inngå for embedsmenn fra de berørte departementene. Pilotprosjektet ble påbegynt i september 2015 og ble positivt evaluert høsten 2016. Prosjektperioden har dermed blitt forlenget flere ganger, sist i juni 2022. Sekretariatet undersøker muligheten for en mer permanent løsning.

Forslag 14

Nordisk samarbeid om nasjonale eksperter i EU-kommisjonen

Nytt uformelt samarbeid om plassering av nasjonale eksperter i EU-kommisjonen innenfor sosial- og helseområdet for en bedre bruk av landenes ressurser.

MR-S tok en beslutning i mars 2017 om å utveksle kontaktopplysninger på relevante nasjonale eksperter og nordiske funksjonærer i EU-kommisjonen mellom de berørte nordiske departementene. Hovedformålet er å underlette og oppmuntre departementstjenestemenn til å skape nettverk med EU-kommisjonen. I oktober 2022 organiseres EK-S møtet i Brussel for å diskutere aktuelle saker og EU-samarbeid innenfor helse- og sosialsektoren. Det uformelle nordiske nettverket for

internasjonale sjefer på sosial- og helsedepartementene møtes også i Brussel i forbindelse med EK-S møtet.

1.2 Pasientsikkerhet og mobilitet: Tilsynsinformasjon og Arjeplogavtalen

I mars 2017 godkjente Ministerrådet en ny revisjon av den nordiske overenskomsten om et felles nordisk arbeidsmarked for visse yrkesgrupper innen helsevesenet og for veterinærer, den så kalte Arjeplogavtalen (godkjent av MR-S 1/15), hvilket innebærer at nye beslutninger om utveksling av tilsynsinformasjon skal innlemmes i avtalen.

Den reviderte avtalen ble undertegnet 11 desember 2018 i Stockholm og trådte i kraft 1 februar 2020.

1.3 Etablering av en nordisk utdanning på smittevern og sykehushygiene

MR-S har opprettet en nordisk utdanning i smittevern og sykehushygiene fra 2019. Gøteborgs Universitet har fått oppdraget som utdanningsinstitusjon. Kompetanseheving innenfor smittevern er et sentralt tiltak for å forebygge spredning av smittsomme sykdommer og antimikrobiellresistens. Utdannelsen kan tas på deltid og masternivå og løper over to år.

På oppdrag fra EK-S blir det i september 2022 etablert et nettverk for smittevern og hygiene, som forvaltes av Gøteborgs Universitet. Formålet er å styrke nettverket mellom de som arbeider med smittevern og hygiene i Norden i forskjellige profesjoner, inklusive leger, sykepleiere, veterinærer, biomedisinske analytikere, biologer, med flere.

1.4 Nordisk samarbeid på narkotikaområdet

De nordiske landenes helsedepartement og andre organer med ansvar for narkotikaspørsmål samarbeider gjennom nordisk narkotikaforum, som er et uformelt samarbeid. Det ble avholdt et nordisk seminar om rusmiddelforebygging i regi av det norske formannskapet den 28 september 2022.

NVC samler og formidler relevant forskning i tidsskriftet Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD) og det populærvitenskapelige nettstedet PopNAD.

Bilag 2: Nordisk samarbeid på sosialområdet

2.1 Strategisk gjennomlysning på sosialområdet

På oppdrag fra MR-S ble den strategiske gjennomlysningen av sosialområdet gjennomført av tidligere sosial- og økonomiminister på Island, Árni Páll Árnason. Gjennomlysningen har resultert i rapporten, «kunnskap som virker i praksis – styrking av det nordiske samarbeidet på sosialområdet»³, som ble overlevert til den svenske sosialministeren, Annika Strandhäll, den 16 oktober 2018, og hvor man innenfor MR-S arbeider med å prioritere tema for ulike innsatser, hvor mange allerede er igangsatt.

14 forslag om styrket nordisk samarbejde på socialområdet

Et mere vidensbaseret og efterspørgselsorienteret nordisk samarbejde på socialområdet

Systematisk samarbejde om viden og indsatser, der virker, på socialområdet

Et mere efterspørgselsorienteret samarbejde

Udvikling af de organisatoriske strukturer

Centrale temaer for nordisk samarbejde på socialområdet

Social innovation

Sociale investeringer og forebyggelse

Sociale indsatser med fokus på brugeren

Frivillige organisationer

Styrket nordisk samarbejde om børn og unge, udsatte voksne, ældre og mennesker med handicap

Udsatte børn og unge

Udsatte voksne

Ældre

Mennesker med handicap

Sociale indsatser i et bredere perspektiv

Bolig- og socialpolitik

Tyndtbefolkede områder

Det internationale samarbejde

Foreløpig er det besluttet at arbeidet med 8 av Árnasons 14 forslag igangsettes. Nedenfor ses en status for arbeidet med hver av disse.

Forslag 1

Systematisk samarbeid om kunnskap og innsatser, som virker, på sosialområdet

³ [Viden som virker i praksis](#)

EK-S besluttet å prioritere forslag 1 om styrket nordisk samarbeid om kunnskap og tiltak som fungerer. Forslaget går som en rød tråd gjennomlysningens 14 forslag, som også framgår av tittelen 'Kunnskap som fungerer'. I de nordiske landene jobber vi i økende grad ut fra samme tilnærming og ønske om en mer kunnskapsbasert sosialpolitikk og tiltak som fungerer.

I tillegg kan det nevnes at EK-S i 2019 bevilget midler til en kunnskapssammenstilling om utsatte unge, utenforskap og inkludering. Kunnskapssammenstillingen gir en oversikt over innsatser som har vist seg å være effektive for inkludering, og for veien inn i fellesskapet, med fokus på ungdommer/unge voksne i alderen 13 til 29 år. Kunnskapssammenstillingen, som dannet grunnlag for ministerdrøftelsen ved MR-S i mars 2022 finnes [her](#). Den var også tema på et webinar i regi av det norske formannskapet avholdt den 15 september 2022.

Forslag 3

Utvikling av de organisatoriske strukturer

Rapportens forslag 3 omfatter forslag vedrørende Nordens Velferdssenter og NOMESKO/NOSOSKO

Nordens Velferdssenter

I 2018 besluttet EK-S å opprette en arbeidsgruppe for å utarbeide et nytt strategisk mandat for NVC. I 2019 ble det gjennomført to workshops i arbeidsgruppen, og på dette grunnlaget ble det utarbeidet forslag for et nytt strategisk mandat for NVC samt forslag til endringer i vedtektene. Det nye strategiske mandatet for 2021-2024 ble godkjent i 2020 og trådte i kraft i januar 2021.

NOMESKO / NOSOSKO

I 2019 vedtok EK-S mandat til en referansegruppe for revisjon av et nytt strategisk mandat for NOMESKO-NOSOSKO. I 2019-2020 ble det gjennomført to workshops i revisjonsarbeidsgruppen som resulterte i et nytt mandat for komiteenes arbeid. Mandatet ble vedtatt i september 2020 og trådte i kraft 1 januar 2021 og gjelder frem til den 31 desember 2023. Utviklingsarbeidet fortsetter med en evaluering av NOMESKO-NOSOSKO under første halvdel av 2023. Formålet er å se på komiteenes leveranser i forhold til mandatet og rammekontrakten.

Forslag 6

Sosiale innsatser med fokus på brukeren

I 2019 besluttet EK-S å gå videre med 5 prioriterte temaer som alle berører temaet brukerinndragelse: Kunnskap og erfaringsutveksling om brukerinvolvering som

fungerer i praksis, styrket dialog med frivillige organisasjoner om utsatte voksne, styrket fokus på barns rettigheter, styrket dialog med utsatte unge og et nytt nordisk nettverk om brukerinvolvering. Som tidligere omtalt har EK-S også støttet avholdelsen av et toppmøte for sivilsamfunn 2021, med fokus på utsatte voksne og unge på terskelen til voksenlivet.

Initiativer angående forslag 8 om utsatte barn og unge, og forslag 9 om utsatte voksne fokuserer også på brukerinvolvering

Forslag 7
Frivillige organisasjoner

Arbeidet med frivillige organisasjoner er et av de tverrgående perspektiver som MR-SAM har besluttet generelt skal kjennetegne arbeidet i Nordisk Ministerråd, og inngår i flere pågående og nye initiativer under handlingsplanen. Avholdelsen av et toppmøte for sivilsamfunn på sosialområdet, og etableringen av en plattform for dialog med sivilsamfunnsorganisasjoner på sosialområdet har sin opprinnelse i forslag 7i gjennomlysningen, og ministrenes temadrøftelse ved MR-S i 2019 under Islands formannskap. Se også forslag 6 over.

Forslag 8
Utsatte barn og unge

I januar 2020 ble Nordisk Barneforum, som en markering av FNs barnekonvensjons 30-års jubileum, avholdt i FN byen i København med 65 barn og unge mellom 12 og 16 år, og rundt 60 voksne representanter fra alle de nordiske land samt Færøyene, Grønland og Åland. Barneforumet ble arrangert av Unicef i samarbeid med Nordisk ministerråd, det danske sosial- og innenriksdepartementet, og det danske barnerådet.

Et av hovedmålene med Barneforumet var å øke oppmerksomhet rundt FNs Barnekonvensjon, særskilt artikkel 12 om barnets rett til å gi uttrykk for sin mening, og også støtte barns aktive bidrag til Nordisk ministerråds arbeid gjennom å lage nye møteplasser og kanaler for dialog og medvirkning.

På Barneforumet la de nordiske barkedegatene frem en felles resolusjon hvor det framgår konkrete implementeringsforslag, både når det gjelder skole, familie, fritid og lokalsamfunn. Barna trekker blant annet frem behovet for mer kunnskap om psykiske problemer og bedre tilretteleggelse og økt tilgjengelighet i skole og lokalsamfunn for alle barn til å få hjelp med psykiske problemer, f.eks. gjennom helsesøstre, skolepsykologer og sosialrådgivere. Behovet for økte lokale innsatser for å motvirke mistrivsel og ensomhet blir også vektlagt. I tillegg har, som tidligere nevnt, NVC barn

-og unge som et nytt virksomhetsområde, og prosjektet «Koronakrisens konsekvenser for barn og unge i Norden -barn og unges rett til å bli hørt» er igangsatt.

Forslag 9
Udsatte voksne

Se forslag 6 og 7 over.

Forslag 13
Tynt befolkede områder

Ved EK-S 01/21 ble det tatt en beslutning om iverksettelse av forslag 13 i den sosiale gjennomlysningen angående *tynt befolkede områder* gjennom supplerende bevilgningsbrev til NVC om å gjennomføre aktiviteter knyttet til tre hovedsatsninger:

- Oppbygging av tettere nettverk mellom nordiske kommuneorganisasjoner
- Kartlegging av WISPA – Welfare Institutes in Sparsely Populated areas
- Et prosjekt mellom NVC og NBO om boligsituasjonen i fraflyttingsområder

I tillegg fortsetter den store satsningen på «integrerad vård och omsorg på distans» under handlingsplanen for Vår Visjon 2030, som tidligere omtalt.

Annet samarbeid på sosialområdet

På sosialområdet gjennomføres siden flere år en rekke samarbeidsinitiativer om blant annet eldre, personer med funksjonsnedsettelse og utsatte voksne samt nordisk konvensjon om sosialhjelp og sosiale tjenester. Nedenfor redegjøres for utvalgte initiativer og Nordens Velferdssenters virksomhet.

2.2 Nordisk samarbeid om funksjonshinder

Det nordiske samarbeidet på funksjonshinderområdet består først og fremst av tre hoveddeler: Funksjonshinderrådet, handlingsplanen for nordisk samarbeid om funksjonshinder og Nordens Velferdssenters (NVC) arbeid på området. Våren 2021 ble det gjennomført en evaluering av det nordiske samarbeidet om funksjonshinder 2018–2020. Resultatene av evalueringen danner grunnlag for videre samarbeid utover det aktuelle mandatet. Nordisk ministerråds handlingsplan for nordisk samarbeid om funksjonshinder, som utløper ved utgangen av 2022, har vært en sentral del av det nordiske funksjonshindersamarbeidet.

I tråd med anbefalingen fra evalueringen er handlingsplanen erstattet med et program for samarbeid om funksjonshinder med sikte på å tydeliggjøre det samlede funksjonshindersamarbeidet. Også i tråd med anbefalingene fra evalueringen inkluderer programmet støtte- ordningen for nordisk samarbeid mellom

funksjonshinderorganisasjoner og den nordiske døv-virksomheten. "Nordisk program for samarbeid om funksjonshinderspørsmål for årene 2023–2027" har tre satsingsområder: menneskerettigheter, deltakelse og fri bevegelse.

Under hvert fokusområde er det en rekke aktiviteter. Arbeidet med menneskerettigheter støtter det nasjonale arbeidet med gjennomføring og overvåking av FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. Arbeidet med deltakelse bidrar til styrket inkludering av mennesker med nedsatt funksjonsevne på alle områder av livet med særlig fokus på arbeidsliv og utdanning. Når det gjelder fri bevegelse, bidrar det nordiske samarbeidet om funksjonshinder til å fjerne mobilitets- og grensehinder som særlig rammer mennesker med nedsatt funksjonsevne. Femårsprogrammet vil bli evaluert i 2024 og 2026. NVC har ansvar for å støtte gjennomføringen av programmet.

Funksjonshinderrådet består dels av eksperter som er utnevnt av de nordiske regjeringene og dels av representanter for nasjonale paraplyorganisasjoner på funksjonshinderområdet. Rådet er drivende for samarbeidet på feltet og kan få oppdrag fra ministerrådet, men kan også ta egne initiativ. Nordens velferdssenter fungerer som sekretariat for funksjonshinderrådet.

I 2022 har det blitt arrangert flere ulike konferanser innenfor det nordiske samarbeidet om funksjonshindringer. På statspartsmøtet for CRPD i juni 2022 ble det arrangert et nordisk sidearrangement "Indigenous persons with disabilities - Challenges and opportunities posed by environmental change". Side-eventet fant sted i New York i FN:s hovedkvarter. I forbindelse med statspartsmøtet inviterte det norske formannskapet også til en nordisk mottakelse.

Det norske formannskapet arrangerte i mars 2022 et ekspertseminar om implementering av Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD).

I september 2022 arrangerte Nordisk ministerråd for kultur i samarbeid med MR-S konferansen "Konst och kultur för alla". Konferansen ble gjennomført av NVC i Stockholm. Gode eksempler på tilpasset kulturutdanning, kulturerfaringer og utøving av kunstnerlige uttrykk ble presentert.

Den nordiske døvblindkonferansen "Today's knowledge for tomorrow's actions – a Nordic perspective on Deafblindness" ble avholdt i september 2022 i Tammerfors, i Finland. Hensikten med konferansen er å utvikle og dele kunnskap, tilby muligheter til nettverksbygging og styrke det nordiske døvblindsamarbeidet.

I november 2022 organiserer formannskapet og det norske Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i samarbeid med NVC, "Nordisk konferanse om bærekraft og universell utforming".

2.3 Eldreområdet

Mot bakgrunn av at vi lever lenger i Norden, samtidig med at andelen eldre i befolkningen øker, besluttet MR-S i 2018 å bruke prosjektmidler for perioden 2019–2021 til et nytt politisk prioriterings tema; "Hur skapar vi mer sammanhållna vård- och omsorgsprocesser, med särskild fokus på äldre brukare och patienter" (prosjektet ble forlenget til august 2022 grunnet pandemien). I 2022 ble rapporten "De nordiska ländernas arbete för en mer sammanhållen vård och omsorg" (Temanord 2022:548) publisert.

NVC jobber med prosjektet aktiv og sunn aldring i Norden, hvor et tverrsektorielt perspektiv er sentralt for å fremme utviklingen av aldersvennlige byer og lokalsamfunn og øke vilkårene for et sosialt bærekraftig Norden. Viktige temaer på området er å fremme sosial inkludering og eldre voksnes aktive deltakelse i by- og samfunnsplanlegging, samt å fremme sunne matvaner og fysisk aktivitet for eldre. I 2022 publiserte NVC rapporten "Indicators for Active and Healthy Ageing in the Nordic Region". Rapporten er et resultat av samarbeid med Nordregio, og undersøker hva aktiv og helsefremmende aldring i Norden innebærer, samt hvilke indikatorer som kan beskrive og måle dette. NVC fortsetter å koordinere det nordiske nettverket innenfor rammen av WHO's globale nettverk for aldersvennlige byer og lokalsamfunn (AFCC).

NVC jobber også med temaet ensomhet og sosial isolasjon blant eldre i Norden og koordinerer en nordisk ekspertgruppe på feltet. NVC har arrangert temamøter for ekspertgruppen og et webinar / workshop i april 2021 på intervensjoner for å motvirke ensomhet og sosial isolasjon for eldre voksne. Det er planlagt et webinar 26. oktober 2021 om ny nordisk forskning om ensomhet og sosial isolasjon mot bakgrunn av koronapandemien.

NVC har et eldreteam som samarbeider på områdene velferdsteknologi, demens og kosthold og fysisk aktivitet for eldre. NVC koordinerer også Nordisk demensnettverk, som arbeider for å bidra til bedre kvalitet, sikkerhet, mer innovasjon og økt kunnskap på området.

2.4 Nettverk om senskader etter seksuelle overgrep i barndommen

EK-S opprettet i 2017 et nordisk nettverk om senskader av seksuelle overgrep. Nettverket er opprettet i forbindelse med MR-S:s behandling av Nordisk Råds rekommandasjon "Senskader etter seksuelle overgrep i barndommen" (rek. 13/2015 – A 1645 / velferd). Formålet med nettverket er å styrke innsatser for voksne som har vært utsatt for seksuelle overgrep i barndommen, blant annet ved å være et forum for

kunnskaps- og erfaringsutveksling mellom sentrale aktører i Norden og for nytt nordisk samarbeid hvor det er relevant. EK-S har besluttet å forlenge mandatet til og med 2022. Nettverket kan ha deltagelse av myndigheter, offentlige institusjoner og frivillige organisasjoner.

2.5 Nordens velferdssenters virksomhet

Nordens Velferdssenter (NVC) driver samarbeidsinitiativer på sosial- og folkehelseområdet. På oppdrag fra MR-SAM driver NVC dessuten en clearing sentral på integrasjonsområdet, som skal understøtte nordisk samarbeid på dette feltet. NVC arbeider med følgende overordnede virksomhetsområder: Barn og unge, folkehelse, funksjonsnedsettelse, velferdsteknologi, eldre og integrasjon. En oppsummering av NVCs innsats i 2021 framgår av institusjonens årsrapport som kan leses [her](#).

NVC har et nytt strategisk mandat for perioden 2021-2024. I det nye mandatet framgår at NVC's kjerneoppgave er å være plattform for samarbeid mellom de nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland på sosial- og folkehelseområdet. Hovedformålet er å bidra til landenes nasjonale utviklingsarbeid ved å støtte kunnskap- og erfaringsutveksling mellom landene, og ved å utvikle ny nordisk kunnskap. Det nye mandatet tydeliggjør at NVCs primære målgruppe er tjenestemenn i departementer og nasjonale myndigheter i Norden.

I 21-22 har NVC hatt spesielt fokus på hvordan pandemien har påvirket sårbare grupper som barn og unge, eldre, funksjonshemmede og mennesker med innvandrer og flyktningbakgrunn. I tillegg har NVC fortsatt å arbeide med kunnskap og erfaringsutveksling på områder som demens, velferdsteknologi og alkohol- og rusproblemer.